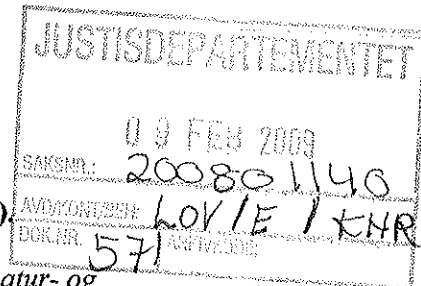

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 6. februar 2009

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Uttalelse til høring av Samerettsutvalget II innstilling NOU 2007:13 (SRU II)

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 11 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen ca 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv.

Samerettsutvalgets innstilling til den nye sameretten og forvaltning av statens grunn fra og med Troms til nord i Hedmark er ute på høring. Høringsfristen er 15. februar. Naturvern, jakt, fiske og friluftsliv i Nordland blir sterkt berørt av denne forvaltningsreformen samtidig som vi ser gode muligheter for en enda bedre forvaltning av utmarksressursene ut fra de mål som er skissert for Samerettsutvalgets arbeid.

Samerettsutvalgets innstilling omtaler 2 ulike forvaltningsmodeller. Flertallet foreslår etablering av en ny Hålogalandsallmenning etter modell av fjellstyrene i Sør-Norge. Mindretallet foreslår en videreføring av en modifisert Statskogmodell.

28.11.08 la styret i Statskog fram sine vurderinger av SRU II-innstillingen samt forslag til hvordan Statskogs eventuelle framtidige forvaltning skal være. I forslaget legger Statskog seg enda nærmere flertallsforslaget blant annet gjennom at 2/3 av overskuddet fra driften tilbakeføres til landsdelen, og gjennom at Statskogs eier (Landbruksdep) forutsettes å frafalle krav om utbytte.

3.desember 08 inviterte FNF Nordland sine medlemsorganisasjoner til å delta på et arbeidsmøte for å gjennomgå SRU II's innstilling fram mot en endelig og felles uttalelse. Organisasjonene som var med på møtet, og som aktivt slutter seg til denne uttalelsen er: NJFF-Nordland, Turistforeningene i Nordland og Naturvernforbundet i Nordland.

Det er allmenn enighet om at naturvern- og friluftslivsorganisasjonene er å definere som rettighetshaver i de spørsmål som behandles av samerettsutvalget, da de gjennom sin åpne medlemsadgang og demokratiske organisasjonsform representerer allmennheten. Allmennheten har gjennom friluftsløven en hevdvunnen rettighet til ferdsel, opphold mv. i all utmark i Norge. At denne rett er mer enn en "interesse" er det etter vårt syn ikke tatt tilstrekkelig hensyn til i utredningens ulike lovutkast.

FNF Nordland har følgende merknader og endringskrav til SRU II's innstilling når det gjelder den videre forvaltningen av statens grunn i Nordland og Troms:

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske Nettside: www.fnf-nett.no/nordland

Telefon: 952 26425 E-post: nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere i Nordland, Norges speiderforbund i Nordland, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Norges Folkesportsforbund, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd, Naturvernforbundet i Nordland

1. Utredningens kategori: "jakt-, fiske- og friluftslivsinteresse" må utvides til også å inkludere naturvern.

"Forvaltningen av grunn og naturressurser skal skje på en økologisk bærekraftig måte." (Sitat fra hovedformål med Samerettsutvalgets innstilling)

Det vil si at det må være et balansert forhold mellom bruk og vern. Ressursene, naturområdene og det biologiske mangfoldet må ikke forringes for kommende generasjoner, og økosystembaserte forvaltningsprinsipper skal ligge til grunn for forvaltningen. Innstillingen legger opp til at forvaltning av rettighetene skal legges til regionale utmarksstyrene. Innstillingen presiserer at følgende parter skal være representert i styret – reindrift, jordbruk og allmenne jakt-, fiske- og friluftslivsinteresser. Siden bærekraftig forvaltning er så sterkt nedfelt i innstillingens mandat er det naturlig at også naturvernensyn og naturvernkompetanse skal være med å styre utviklingen i utmarka i framtida.

Forslag: Kategorien: "allmenne jakt-, fiske- og friluftslivsinteresser" endres til "allmenne naturvern-, jakt-, fiske og friluftslivsinteresser."

2. Naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene må sikres en bedre representasjon i utmarksstyrene, og må få foreslå sine representanter selv.

I henhold til flertallsforlaget i innstillingen skal kommunene oppnevne utmarksstyrene. Styrene skal ha minst en representant fra hver kommune. Av disse skal reindriften og jordbruket ha minst 2 hver (dersom styret til sammen har 7 representanter). Disse interessene skal imidlertid alltid til sammen ha flertall i styret. Naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene skal i følge innstillingen også være representert i utmarkstyrene. Etter vårt syn bør de rettigheter som knytter seg til naturbruk og friluftsliv være representert i utmarksstyrene på linje med rettighetshavere knyttet til jordbruk og reindrift. FNF Nordland mener derfor at minst to av medlemmene i utmarkstyrene skal representere naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene og oppnevnes etter forslag fra disse. Videre at disse gruppene av rettighetshavere til sammen med jordbruks og reindriftsinteressene har flertall i utmarkstyret.

Representasjonene må veie like tungt uavhengig av styrets størrelse.

Forslag: Naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene skal ha minst to av medlemmene i utmarksstyret. Sammen med de reindriftsberettigedes og de jordbruksberettigedes representanter, skal disse ha flertall i utmarksstyret.

3. Definisjonen "innenbygdsboende" må endres.

I henhold til innstillinga kan innenbygdsboende gis større rettigheter til jakt og fiske enn utenbygdsboende. Det åpnes også for å differensiere når det gjelder prissetting. Innstillingen skisserer en gammel definisjon som går på at det kun er de som bor i bygdelaget der ressursen finnes som kan defineres som innenbygdsboende. Dette er et alt for snevert og lite framtidsrettet kriterium for forskjellbehandling.

Det høstningsbaserte friluftslivet har særs lange tradisjoner og sterke røtter i Nordland, og er en viktig bærebjelke for friluftslivsutøvelse slik vi kjenner den i Nordland i dag. Selv om jakt- og fiskerett juridisk sett er en eiendomsrett, har det i Nordland – på grunn av de store statseide arealene – blitt tradisjon for å nærmest jamføre denne retten med en "allmannsrett for nordlendinger" – eller en "storregional allmenningsrett til jakt og fiske". Med unntak av koteringsen av storviltjakta – som er begrunnet i helt andre forhold – har man nå en godt innarbeidet tradisjon for at friluftslivsutøvelsen med jakt og fiske i hele Nordland er mulig for alle forutsatt at de løser jakt/fiskekort.

De frivillige naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene har gjennom årene lagt ned et enormt arbeid for å legge til rette for allment friluftsliv og naturbruk. Stier, hytter, båter, naust, kurs, fiskeutsett, opplæring og andre rekrutteringstiltak for å nevne noe. Verdien av dette arbeidet når det gjelder naturopplevelser, rekruttering til jakt, fiske og friluftsliv, folkehelse, bolyst mv. er selvfølgelig umulig å måle. Dersom dette hevdvunne tilbud for ettertiden bare skal kunne benyttes av et fåtall på grunn av en for lokal differensiering av tilgangen og/eller av for høye priser vil dette sparke beina under den videre driften av mye av natur- og friluftslivsorganisasjonenes virksomhet i Nordland.

I lovutkastets formålsparagraf (Hålogalandsloven §1) heter det imidlertid: *"Formålet med loven her er å legge til rette for at grunn og naturressurser på Hålogalandsallmenningens grunn i Nordland og Troms fylker kan disponeres på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i området, allmennheten for øvrig og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv og i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser."*

FNF Nordland mener at formålsparagrafen må følges opp slik at innenbygdsboende (jfr. § 29) defineres som "innbyggerne i området" og at disse defineres som alle innbyggere i utmarksforvaltningsregionen.

Forslag: Definisjonen av "innenbygdsboende" endres til "innbyggerne i området" og omfatter alle innbyggerne i utmarksforvaltningsregionen slik den blir fastsatt av departementet.

4. Allemannsretten må befestes og beskyttes i den nye loven om forvaltning av Statens grunn i Nordland og Troms.

Allemannsretten er et gammelt rettighetsprinsipp som er knyttet opp til bruken av all utmark i Norge. Uten dette rettsbegrepet som sikrer allmennheten adgang til utmarka ville friluftsliv ikke vært aktivitet for alle, men aktivitet for de få og privilegerte. Lovutredningen innebærer etter alt å dømme ny rettsutvikling på området utmarksbruk, men i lovutkastet som legges fram i innstillinga er allemannsretten ikke nevnt verken direkte eller gjennom henvisning. Det er heller ikke gjort henvisninger til Friluftslovens definisjon av hva som er å regne som utmark. FNF Nordland mener at det både er nødvendig og naturlig at allemannsretten befestes i den nye loven.

Forslag: Kartleggingslovens kap 4 om Fellesregler må vise til og innskjerpe friluftslovens bestemmelser (for eksempel i § 29) om allmennhetens rett til fri ferdsel og opphold i utmark uten hensyn til hvilket resultat utredning av bruks- og eierrettighetene måtte føre til. Ny lov om rettsforhold må også (for eksempel i §4) lovfeste allemannsrett i utmark som en "bestående rettighet" som en nyorganisering av utmarksforvaltningen må ta hensyn til.

5. Størrelsen på utmarksforvaltningsregionene

Med hensyn til miljø- og naturvern, ressursforvaltning i et økosystemperspektiv og ivaretagelse av allmennhetens tilgang til jakt-, fiske og friluftsliv vil det som regel være mest hensiktsmessig med store forvaltningsområder. Miljø- og naturverdier vil dermed ikke bare bli sett i lokalt perspektiv, men også i større regionale og nasjonale sammenhenger. For tilrettelegging av sti, løype og overnattingssteder for det opplevelsesbaserte friluftslivet er sammenhengen i landskapstypene (for eksempel Saltfjell/Svartisen) av større betydning enn størrelsen i seg selv. Men særlig det høstningsbaserte friluftslivet har store fordeler av en forvaltning basert på store sammenhengende områder og gode ordninger for kjøp av jakt- og fiskekort. Store forvaltningsområder danner videre et godt grunnlag for god ressursforvaltning, både når det gjelder vilt- og fiskebestander, beiteressurser, skogbruk osv. FNF Nordland har lagt stor vekt på dette hensynet

I Hålogalandsallmenningen foreslås "inntil 6 regionale utmarksstyrer", mens Nye Statskog foreslår "2-3" slike styrer. FNF Nordland støtter forslaget om færre regioner, og vil primært gå inn for 2 regioner – 1 for Nordland og 1 for Troms. Dette vil gi forvaltningsområder som ikke blir for små med

hensyn til naturforvaltning og arrondering av friluftslivsområder, jakt- og fiskekortområder mv. I tillegg vil administrasjonsutgiftene kunne bli lavere slik at et større overskudd kan pløyes tilbake og inn i bedre forvaltning og tilrettelegging.

6. Ny grunneier: Hålogalandsallmenningen eller "Nye Statskog"

Ingen av de grunneiermodellene som er presentert tilfredsstiller helt ut de krav til anerkjennelse av allemannsrett og medvirkning fra Naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene i styringen med utmarksressursene som FNF har nevnt ovenfor.

Under gitte forutsetninger, og med nødvendige endringer mener FNF Nordland at begge modellene kan ivareta forvaltningen på en god måte. Det avgjørende er forvaltningens innhold og organisering.

FNF Nordland mener likevel at Nye Statskogs modell, slik den nå antydes i høringsuttalelsen av 28/11, ligger nærmere Naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonenes krav og representerer en mer helhetlig, fagbasert og kostnadseffektiv forvaltning enn det som vil bli mulig gjennom Hålogalandsallmenningen.

Dagens Statskog har gode fagmiljø innenfor en rekke viktige områder av forvaltningen. – viltforvaltning, fiskeforvaltning, områdeforvaltning, skogbruk, fjelltjenester osv. I noen grad har også Statskog/Fjelltjenesten i dag god kompetanse for praktisk tilrettelegging for friluftsliv.

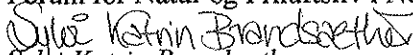
Når naturressurser skal forvaltes kreves et kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag tuftet på nasjonal og global vurdering av naturverdiene, og vedtak som tar hensyn til de faglige vurderinger. FNF Nordland mener at Nye Statskog har muligheter for raskere å levere tjenester her enn nye og mindre forvaltningsorganer med begrenset tilgang på fagpersonell. FNF Nordland har imidlertid her ikke foretatt noen vurdering av valg av grunneier i forhold til Norges forpliktelser i forhold til folkeretten. Vi forutsetter at den vil bli ivaretatt tilfredsstillende uavhengig av forvaltningsmodell. Vi vil derfor forbeholde oss retten til å komme tilbake til de mer praktiske spørsmål knyttet til utformingen av en funksjonsdyktig utmarksforvaltning når de politiske avklaringer rundt dette er gjort.

Samerettsutvalgets II innstilling NOU 13 A&B :2007 og NOU 14:2007 er et enormt stykke arbeid som tar opp mange og detaljerte spørsmål som har preget samfunnsdebatten i Nord-Norge de siste 300 år. FNF Nordland har her valgt å fokusere på de 6 spørsmålene som våre medlemsorganisasjoner er mest opptatt av. Med andre ord er det de forslagene vi legger fram her som det er mest viktig for naturvern-, jakt-, fiske- og friluftslivsinteressene i Nordland å få gjennomslag for.

Naturvern-, jakt, fiske- og friluftslivsorganisasjonene er faktisk talerør for den mest tallrike brukergruppen av de verdifulle utmarksarealene i Nordland. Det er derfor viktig at organisasjonenes stemme blir lyttet til i denne saken.

Med vennlig hilsen

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Sylvi Katrin Brandsæther

Daglig leder